

Robert Zandvliet, *zonder titel*, 2016, mixed media op papier, 23 x 31 cm

Ričardas Vaitiekūnas – Robert Zandvliet

Paint on Paper

2–30 maart 2019

Schilderen zonder vooropgezet plan. Robert Zandvliet doet het bijna dagelijks. Niet op doek, maar op papier, op kleine vellen ter grootte van een A4. Er ligt altijd wel een serie op tafel in zijn atelier waaraan hij op gezette tijden werkt. Hij schildert en schraapt, veegt in een vloeiende beweging zijn kwast leeg of overdekt alles met een transparante laag en begint opnieuw. Soms werkt hij glad, dan weer ruw, soms rechtstreeks uit de tube. Het zijn abstracte bewegingen met verf en toch kun je in elk vel een landschap ontdekken met doorbrekend licht, vergezichten, coulissen. Zo maakt Zandvliet, tussen gedachteloosheid en nieuwsgierigheid en tussen toeval en beheersing al vijftien jaar schilderijen op papier. Het zijn nadrukkelijk geen voorstudies. Eerder improvisaties zoals een professionele snowboarder die 'free style' razendsnel zijn sporen nalaat in de sneeuw, gedragen door kennis en jarenlange ervaring. Vrije experimenten maar onmiskenbare Zandvliets.

Toen Zandvliet werd gevraagd een keuze te maken uit een serie werken op papier van de Litouwse kunstenaar Ričardas Vaitiekūnas herkende hij daarin eenzelfde vrije beweging. Zandvliet kende Vaitiekūnas' werk vooral van diens schilderijen die in 1996 werden tentoongesteld – en aangekocht – door het Stedelijk Museum Amsterdam. Dicht geschilderde maar heldere olieverfdoeken die vaak de klaarheid van een striptekening hadden. Opgeleid in het communistische regime was realisme voor Vaitiekūnas lang een gegeven, maar aan de typisch sociaal realistische onderwerpen heeft hij zich altijd onttrokken. Zijn landschappen

en stillevens waren misschien wel een stil protest; beelden zonder veel betekenis waarin hij schilder kunstig zijn eigen gang kon gaan. Schilderijen waarin de afbeelding concurreert met en ondergeschikt is aan de verf, aan de kleur, aan het minutieuze bouwen en stapelen tot een beeld waarin alles in balans is. Toen Litouwen in 1990 onafhankelijk werd van Rusland bleek die vrijheid essentieel voor de ontwikkeling van Vaitiekūnas' oeuvre waarin hij figuratie steeds ruimer neemt. Vaitiekūnas' wordt niet voor niets gezien als de meest toonaangevende schilder van Litouwen.

Maar Vaitiekūnas' schilderijen op papier waren voor Zandvliet een verrassing. Ze hebben eenzelfde krachtige uitstraling maar zijn – anders dan zijn schilderijen – juist open en licht. De compacte olieverfbeelden hebben plaatsgemaakt voor een los handschrift in tempera of aquarel waarin handeling en toets samen bijna kalligrafisch tekens vormen. Alsof de terloopsheid van het papier vrijheid en snelheid stimuleert. En waar bij Zandvliet het landschap altijd in de buurt is, balanceert ook Vaitiekūnas op de grens tussen figuratie en abstractie. Hij tart onze perceptie. Net zoals het beroemde gezichtsbedrog waarin een konijn ook een eend kan zijn – maar nooit tegelijkertijd – kan bij Vaitiekūnas een lijn de essentie van een figuur zijn. Want in het reduceren tot de essentie – zo laat ook een serie inkttekeningen zien – is Vaitiekūnas een meester.

Op *Paint on Paper* hangen de schilderijen op papier van Zandvliet en Vaitiekūnas zij aan zij. Zandvliets werken waarin de beweging zich verdicht en intensiveert. Kleine werken die gemonteerd op aluminium loskomen van de wand en bijna een sculpturale uitstraling hebben, naast het werk van Vaitiekūnas die in zijn tekeningen juist lijkt open te breken. Ze vullen elkaar aan in kleur, beweging en richting en halen juist door het contrast het beste in elkaar naar boven. Twee kunstenaars, twee generaties ook, die werken vanuit een andere vertrekpunt, maar in deze vrij en ongebonden werken dicht bij elkaar komen.

Esther Darley

Ričardas Vaitiekūnas, May, 1991, gouache on paper, 49 x 63 cm